

**CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL**

<b>PWYLLGOR:</b>	<b>Y Pwyllgor Safonau</b>
<b>DYDDIAD:</b>	<b>28 Mehefin 2022</b>
<b>TEITL YR ADRODDIAD:</b>	<b>Penderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru</b>
<b>PWRPAS YR ADRODDIAD:</b>	<b>Darparu gwybodaeth am y materion a ystyriwyd gan Banel Dyfarnu Cymru hyd yma (a gyhoeddwyd ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor ar 16 Rhagfyr 2021)</b>
<b>ADRODDIAD GAN:</b>	<b>Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro</b>
<b>SWYDDOG CYSWLLT:</b>	<b>Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro <u><a href="mailto:lbxcs@ynysmon.gov.uk">lbxcs@ynysmon.gov.uk</a></u> <b>01248 752586</b></b>

## 1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

Sefydlwyd Panel Dyfarnu Cymru (PDC) gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Mae iddo ddwy swyddogaeth statudol:-

1. Ffurio tribiwnlysoedd, neu dribiwnlysoedd achos interim, er mwyn ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) yn dilyn ymchwiliadau gan yr Ombwdsmon i honiadau bod aelod wedi methu â chydymffurfio â chod ymddygiad eu hawdurdod; ac
2. Ystyried apeliadau gan aelodau yn erbyn penderfyniad pwyllgor safonau eu hawdurdod eu hunain eu bod wedi torri'r cod ymddygiad (yn ogystal â phenderfynu a roddir caniatâd i apelio yn y lle cyntaf).

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys penderfyniadau a gyhoeddwyd gan PDC yn ystod y cyfnod ers cyfarfod y Pwyllgor Safonau ar 16 Rhagfyr 2021. Bwriedir iddo fod yn grynodedd ffeithiol o'r materion a benderfynir gan PDC. Mae'r achosion a gofnodwyd ar gyfer y cyfnod perthnasol ar gael ar wefan PDC ar hyn o bryd

## 2. CRYNODEB O'R ACHOSION PERTHNASOL

Ceir crynodeb o'r achos/achosion perthnasol yn **ATODIAD 1**.

### 2.1 Penderfyniadau a wnaed

APW/001/2021-022/CT: Y Cynghorydd Jonathan Bishop 7/9/10 Chwefror 2022

APW/005/2021-022/CT: Y Cynghorydd Perry Morgan 20 Ionawr 2022

APW/006/2021-022/CT: Y Cynghorydd William Roy Owen 20 Rhagfyr 2022

## **2.2 Apeliadau a benderfynwyd**

APW/003/2021-022/AT: Y Cynghorydd Gareth Baines 13 Ionawr 2022

### **3. ARGYMHELLIAD**

Nodi cynnwys y crynodebau achos.

**Crynodeb o'r Tribiwnlysoedd Achos –Rhaqfyr 2021- Mawrth 2022**

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
<p>Y Cyngorydd Ray Owen Cyngor Tref Frenhinol Caernarfon ('y Dref Cyngor') a Chyngor Gwynedd</p> <p>APW/006/2020- 021/CT</p>	<p>Honiad bod y Cyngorydd William Ray Owen wedi torri Cod Ymddygiad Aelodau Cyngor Tref Frenhinol Caernarfon a Chyngor Gwynedd : Torri paragraffau 4(b), 4(c), 6(1)(a), 6(1)(d), 6(2) a 7(a) o God Ymddygiad y Cyngor.</p> <p>Honiad 1: Materion yn ymwneud â Phresgripsiynau, Gwirfoddolwyr a materion eraill Crynowyd yr Honiad gan yr Ombwdsmon fel a ganlyn; "Rhannwyd gwybodaeth am yr achwynydd ar Facebook a gyda gweithwyr proffesiynol, gysylltiedig â'r ddau Gyngor, am yr achwynydd" a chyfeiriodd at y paragraffau canlynol o'r Cod; - Paragraff 4(b); "Rhaid i chi ddangos parch ac ystyriaeth ohonynt". Paragraff 4(c); "Rhaid i chi beidio â bwlio nac aflonyddu ar neb,". Paragraff 6(1)(a); "Rhaid i chi beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid ystyried yn rhesymol ei bod yn dwyn anfri ar eich swydd neu'r awdurdod".</p>	<p>Mewn perthynas â <b>Honiad 1</b>, penderfynodd PDC:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ar sail canfyddiadau ffeithiol a'r dystiolaeth ddogfennol, canfu'r Tribiwnlys Achos drwy benderfyniad unfrydol bod yr Ymatebydd wedi methu â chydymffurfio â Pharagraff 7(a), ond nid Paragraffau 4(b), 4(c) neu 6(1)(a) o'r Cod mewn perthynas â Honiad 1</li> </ul>	<p>Cosb:</p> <p>Adroddodd Clerc y Tribiwnlys na chafwyd unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r Ymatebydd yn flaenorol.</p> <p>Ystyriodd y Tribiwnlys Achos Ganllaw ar Gosbau bresennol Panel Dyfarnu Cymru yn ofalus ac, yn benodol, nododd fudd y cyhoedd- "Prif ddiben y drefn gosbau yw cynnal safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus a chadw hyder mewn democratiaeth leol. Dylai tribiwnlysoedd adolygu'r gosb a ddewiswyd ganddynt drwy ei chymharu â phenderfyniadau blaenorol Panel Dyfarnu Cymru ac ystyried gwerth y gosb a ddewiswyd o ran effaith ataliol ar gynghorwyr yn gyffredinol a'i heffaith o ran hygyrdd ymhlith y cyhoedd yn ehangach. Os yw'r ffeithiau a arweiniodd at dorri'r cod yn golygu bod yr aelod yn gwbl anaddas ar gyfer swydd gyhoeddus, yna mae'n debyg mai anghymhwys, yn hytrach nag atal dros dro, fydd y gosb fwyaf priodol." Nid oedd yr Ymatebydd o'r farn y dylai dderbyn unrhyw gosb ffurfiol, ac roedd yn arbennig o bryderus na fyddai bellach yn cael lwfans fel Cyngorydd Sir pe bai'n cael ei atal dros dro neu ei</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>Paragraff 7(a); "Rhaid i chi yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall".</p> <p>Manylion honiad 2: Yr Ymosodiad honedig  Crynowyd yr Honiad gan yr Ombwdsmon fel a ganlyn: -  "Wedi mynd at yr achwynydd ar y stryd a chodi ffræ nes bod angen galw'r heddlu" a chyfeiriodd at y Paragraff canlynol o'r Cod; -  Paragraff 6(1)(a); " Rhaid i chi beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid ystyried yn rhesymol ei bod yn dwyn anfri ar eich swydd neu'r awdurdod."  Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliadau canlynol mewn perthynas â'r Honiad hwn; -  Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod yr Ymatebydd wedi ymosod ar gyd-Gynghorydd, yr oedd y Cynghorydd Larsen yn dosbarthu taflenni gydag ef yn hysbysebu</p>	<p>Daeth y Tribiwnlys Achos i'r casgliad drwy benderfyniad unfrydol nad oedd yr Ymatebydd wedi torri Paragraff 6(1)(a) o'r Cod ynghylch Honiad 2</p>	<p>anghymhwys. Roedd hyn oherwydd ei honiad bod ei lwfans yn mynd tuag at driniaeth feddygol i berthynas ifanc. Dywedodd yr Ombwdsmon ei bod yn anodd dilyn gohebiaeth gan yr Ymatebydd ac nad oedd yn cymryd rhan yn y broses ymchwilio mewn ffordd ystyrlon.</p> <p>Nododd yr Ombwdsmon bod diffyg sail a hygredd ynghylch y cwynion am y Cynghorydd L a bod yr effaith ar y Cynghorydd L wedi bod yn sylweddol, gan achosi straen a gofid. Cyfeiriodd at nifer o achosion o dorri amodau dros gyfnod parhaus.</p> <p>Dywedwyd bod yr Ymatebydd wedi cyfeirio at genfigen ers amser yn erbyn y Cynghorydd L am fân bethau canfyddedig, ond nad yw wedi darparu unrhyw dystiolaeth o ymddygiad gwael gan y Cynghorydd L i gyfiawnhau natur ei ymddygiad tuag ato. Yn olaf, mae'r Ymatebydd, fel aelod etholedig, yn berson y gellir ymddiried ynddo yn y gymuned gyda dilyniant ar y cyfryngau cymdeithasol. Felly, dim ond fel ymgais i niweidio statws Cynghorydd L yn y gymuned y gellid dehongli ei ymddygiad tuag at Gynghorydd L. Canfyddiadau'r Tribiwnlys Achos ar Gosb 9.5 Roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn bod torri Paragraffau 6(1)(d), 6(2) a</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>gwasanaethau grŵp gwirfoddol sy'n gysylltiedig â'r Cynghorydd L, yn ystod pandemig Covid-19. Cysylltodd yr Ymatebydd â'r Cynghorydd L, a oedd ar y pryd yng nghwmni cynghorydd arall ar 5 Gorffennaf 2020 a bu ffrae. Roedd yr heddlu'n gysylltiedig â'r mater ac er i'r Ymatebydd wrthod llofnodi'r gwaith papur datrys cymunedol perthnasol, roedd yr heddlu o'r farn ei bod yn briodol rhoi gair o gyngor i'r Ymatebydd</p> <p>Manylion Honiad 3: Datgelu Gwybodaeth Bersonol Crynhowyd yr Honiad gan yr Ombwdsmon fel a ganlyn; "Gwybodaeth wedi'i phostio, y dylid ei hystyried yn rhesymol yn gyfrinachol, am aelodau o deulu'r achwynydd" a chyfeiriodd at y Paragraff canlynol o'r Cod; - Paragraff 6(1)(a); "Rhaid i chi beidio ag ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ystyried ei fod yn dwyn anfri ar eich swyddfa neu'ch awdurdod." Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliadau canlynol mewn perthynas â'r Honiad hwn; - Datgelodd yr Ymatebydd wybodaeth bersonol drwy bostio</p>	<p>Daeth y Tribiwnlys Achos i'r casgliad, er y gallai'r weithred fod wedi niweidio ei enw da personol, na fyddai'n cael ei hystyried yn rhesymol fel gweithred a fyddai'n dwyn anfri ar swydd neu awdurdod yr Ymatebydd. Nid oedd y gwasanaeth gwirfoddol wedi'i sefydlu gan y Cyngor Tref neu Gyngor Gwynedd a byddai'r darlennydd wedi cysylltu'r cynnwys ar Facebook yr Ymatebydd yn yr achos hwn â'i gapasiti preifat/gwirfoddol yn hytrach na'i swydd swyddogol. Felly, daeth y Tribiwnlys Achos i'r casgliad drwy benderfyniad unfrydol nad oedd yr Ymatebydd wedi torri Paragraff 6(1)(a) o'r Cod.</p>	<p>7(a) wedi bod yn achosion difrifol a oedd yn mynd at wraidd egwyddorion Nolan o ran diffyg gonestrwydd, uniondeb, bod yn agored ac arweinyddiaeth gyda phosibilrwydd o danseilio democratiaeth leol. Nododd fod yr Ymatebydd wedi parhau i wneud cwynion gormodol, di-sail a maleisus a oedd yn parhau i danseilio'r egwyddorion hyn.</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn bod gweithredoedd yr Ymatebydd wedi bod yn fwriadol neu ar y gorau yn afresymol ac o dan yr amgylchiadau, roedd anghymhwys o'r farn yn gosb bosibl yn yr achos hwn oherwydd difrifoldeb yr achosion o dorri'r rheolau ac i wneud yn glir bod yr ymddygiad hwn yn annerbyniol mewn swydd gyhoeddus.</p> <p>Serch hynny, roedd y Tribiwnlys Achos yn ymwybodol y gallai anghymhwys yn yr achos hwn gael effaith anghymesur ar yr Ymatebydd, gan y byddai'n debygol o'i atal rhag sefyll mewn etholiad tan 2027. O dan amgylchiadau eithriadol yr achos hwn, roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn y byddai gwaharddiad hir yn debygol o'i atal rhag gwneud hyn eto.</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos wedi ystyried cosbau a osodwyd mewn achosion blaenorol a'r egwyddor y dylai'r gosb a</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>ar Facebook fod grŵp gwirfoddol yr oedd yr Ymatebydd yn ymwneud ag ef, wedi danfon pryd o fwyd i rieni'r Cynghorydd L. Fel gwirfoddolwr yn ystod pandemig Covid-19, roedd yr Ymatebydd yn derbyn gwybodaeth y byddai'n rhesymol disgwyl iddo ei thrin yn gyfrinachol. Gellid yn rhesymol ystyried bod y wybodaeth fod rhieni'r Cynghorydd L yn derbyn pryddau gan sefydliad gwirfoddol yn ystod y pandemig yn gyfrinachol. Nododd y sylwadau fod rhieni'r Cynghorydd L yn oedrannus ac yn agored i niwed a gallai hyn fod wedi'u rhoi mewn perygl. Roedd y sylwadau'n ymwneud â rôl yr Ymatebydd fel gwirfoddolwr yn hytrach nag fel aelod etholedig.</p> <p>4.4 Manylion Honiad 4: Achosion bygythiol, gweithredoedd penodol, a chwynion Crynhowyd yr Honiad gan yr Ombwdsmon fel a ganlyn; "wedi gwneud sawl cwyn i'r Clerc, yr Heddlu ac i'r Ombwdsmon, oedd yn ddi-sail ac a oedd yn ymddangos fel pe baent yn cael</p>	<p>Penderfyniad mewn perthynas â Honiad 4 Ar sail canfyddiadau ffeithiol a'r dystiolaeth ddogfennol, canfu'r Tribiwnlys Achos drwy benderfyniad unfrydol fod yr Ymatebydd wedi methu â chydymffurfio â Pharagraff 6(1)(d) am y rhesymau canlynol.</p>	<p>osodir fod y lleiaf oedd ei hangen i gynnal y safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus a chynnal hyder mewn democratiaeth leol.</p> <p>Roedd natur a graddau'r achosion o dorri amodau a lefel y bai ar yr Ymatebydd yn yr achos hwn, ynghyd â chanlyniadau posibl hyn ar unigolyn arall, er ei fod o blaid gwleidyddol arall yn hytrach nag yn aelod o'r cyhoedd neu swyddog, yn golygu bod yr achosion hyn o dorri'r rheolau ar ben uchaf y raddfa atal o swydd o dan yr amgylchiadau. Wrth ei atal, byddai angen i'r gwaharddiad roi digon o amser i'r Ymatebydd fyfyrion ar ei ymddygiad cyn ystyried ailymuno â gwleidyddiaeth leol.</p> <p>Ffactorau Lliniarol</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos wedi ystyried y ffactorau lliniarol canlynol Roedd y Tribiwnlys Achos yn ymwybodol bod yr Ymatebydd wedi cyfeirio at amryw o faterion iechyd ac amgylchiadau personol ac nid oedd ganddo unrhyw reswm i beidio â chredu ei fod yn dioddef o rywffaint o straen oherwydd ymchwiliad yr Ombwdsmon.</p> <p>Cydnabu'r Ombwdsmon hefyd; "Er nad yw'r Cynghorydd Owen wedi cyflwyno</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>eu hysgogi gan falais neu o blaid wleidyddol arall" a chyfeiriodd at y Paragraffau canlynol o'r Cod; - Paragraff 6(1)(d); "peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran."</p> <p>Paragraff 7(a); "Rhaid i chi yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall." Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliadau canlynol mewn perthynas â'r Honiad hwn; - Gwnaeth yr Ymatebydd sawl cyfeiriad at geisio gwaharddeb yn erbyn y Cynghorydd L, gan gynnwys i drydydd partïon, ac roedd yn bygwth yn rheolaidd y byddai'n "mynd â materion ymhellach" i roi pwysau ar wahanol bartïon yr oedd yn anghytuno â nhw.</p> <p>Gwnaeth yr Ymatebydd nifer o ddatganiadau yn cyfeirio at waharddeb, yn gwneud cwynion,</p>	<p>Roedd y Tribiwnlys Achos yn fodlon bod yr Ymatebydd, mewn perthynas â'r llu o fygythiadau o achosion a chwynion yn erbyn y Cynghorydd L, yn gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel aelod etholedig. Ysgrifennodd yn uniongyrchol at Glerc y Cyngor Tref ac at Swyddog Monitro Cyngor Gwynedd yn rhinwedd ei swydd swyddogol, gan ddefnyddio cyfeiriad e-bost ei Gyngor a'i lofnodi fel Cynghorydd. Felly, roedd y Tribiwnlys Achos yn fodlon bod holl ddarpariaethau'r Cod yn gymwys mewn egwyddor i'r Honiad hwn, gan gynnwys Paragraff 6(1)(d). 8.4.7</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos yn fodlon o dan yr amgylchiadau fod yr Ymatebydd wedi gwneud nifer fawr o gwynion blinderus, maleisus a gwamal yn erbyn y Cynghorydd L ar amrywiaeth o bynciau, nad oedd ganddynt unrhyw sail wirioneddol. Roedd wedi gwneud y cwynion hyn i Glercod y Cyngor Tref, y Swyddog Monitro, yr Ombwdsmon a'r heddlu. Prin oedd y dystiolaeth bod unrhyw un o'r camau barnwrol a fygythiwyd wedi'u cyflawni, ac eithrio llythyr cychwynnol gan gwmni o gyfreithwyr yn Romford a chyfarwyddiadau cychwynnol i gwmni arall o gyfreithwyr. Roedd wedi gwneud dwy gŵyn i'r Ombwdsmon, ond yna methodd â darparu unrhyw</p>	<p>tystiolaeth o'i salwch, nid yw ei ymddygiad fel y byddech yn ei ddisgwyl gan rywun sy'n iach" ac "Mae'r Cynghorydd Owen wedi nodi bod ganddo bwysau yn ei fywyd sydd wedi cyfrannu at ei weithredoedd. Dylid nodi hefyd ei bod yn ymddangos bod ei ymddygiad tuag at y Cynghorydd Larsen wedi gwaethygu yn ystod pandemig COVID 19". Wedi gwasanaethu am dros 20 mlynedd mewn llywodraeth leol.</p> <p>Mynegodd yr Ymatebydd beth edifeirwch a nododd fod un o'i sylwadau wedi bod "ychydig yn gryf". Dywedodd nad oedd ganddo unrhyw falais yn erbyn Swyddog Ymchwilio'r Ombwdsmon ac mai dim ond ei iechyd ef oedd i "gyfrif am ei ymddygiad". Dywedodd nad oedd ganddo ddim yn ei herbyn a'i fod yn cydnabod mai dim ond gwneud ei gwaith oedd hi.</p> <p>Cyfeiriodd at sawl ymddiheuriad yr oedd wedi'i wneud, a rhoddodd gopi o ymddiheuriad ysgrifenedig i'r Cynghorydd L, er nad oedd dystiolaeth ei fod wedi cyfleu'r ymddiheuriad hwn i'r Cynghorydd L.</p> <p>Cydnabu'n fyr fod angen iddo newid ei ymddygiad, ac roedd wedi cyfeirio at y ffaith ei fod yn barod i fynychu hyfforddiant pellach. Cydnabu hefyd, pe</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>neu'n ymwneud â'r cyfryngau, at Glerc y Dref, y Prif Weithredwr, y Tîm Gofal Cymdeithasol ac at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Gwnaeth yr Ymatebydd sylwadau tebyg ar Facebook hefyd. Ar wahân i geisio cyngor gan gyfreithiwr o Romford ar 16 Medi 2020, nid oedd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi gweld unrhyw dystiolaeth gredadwy bod yr Ymatebydd wedi gwneud achos cyfreithiol yn gofyn am waharddeb fel yr honnwyd, er iddo hysbysu swyddog Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar 20 Medi 2020 ei fod wedi cyfarwyddo'r cyfreithiwr i weithredu.</p> <p>Ni dderbyniwyd llythyr Protocol Cyn Gweithredu nac unrhyw arwydd bod yr Ymatebydd na'i gynrychiolydd cyfreithiol wedi gofyn am waharddeb yn erbyn Cynghorydd L.</p> <p>Mae diffyg sail i gwynion yr Ymatebydd am y Cynghorydd L a diffyg hygredded i'w ymwneud honedig â'r cyfryngau hefyd. Serch hynny, roedd y sylwadau</p>	<p>dystiolaeth i gadarnhau'r cwynion hyn ac wedyn gofynnodd am dynnu'r cwynion hyn yn ôl. 8.4.8 Er enghraifft, roedd yr Ymatebydd wedi cael esboniad llawn o sut yr oedd mater presgripsiynau wedi codi ac am y pryderon a oedd wedi arwain at newid yn y fethodoleg ar gyfer rhyddhau presgripsiynau. Fodd bynnag parhaodd yr Ymatebydd i fynd ar drywydd y mater hwn yn obsesiynol, er iddo gael esboniad gan Brif Weithredwr Cyngor Gwynedd, a ddylai fod wedi rhoi digon o sicrwydd i'r Ymatebydd, ac a ddylai fod wedi cwblhau'r mater.</p> <p>Nid oedd y Tribiwnlys Achos yn petruso rhag dod i'r casgliad bod y cymhellant dros y cwynion yn cynnwys elfen o falais o ystyried y bwriad a nodwyd i "gael gward" ar y Cynghorydd L fel blaenoriaeth. Roedd wedi defnyddio gwahanol ddulliau a llwyfannau i geisio cyflawni'r canlyniad hwn. Roedd o'r farn bod y cwynion hefyd yn flinderus ac yn wamal ac wedi arwain at ddwysáu'r digwyddiadau a defnydd anghymesur iawn o fecanweithiau cwyno'r gwahanol gyrrff yn ystod y pandemig. Nododd ei bod yn ymddangos bod patrwm ymddygiad o ran dod o hyd i faterion a llwybrau newydd i fynd ar drywydd y nod a</p>	<p>bai'n cymryd rhan ym Mhwyllgorau'r Cyngor, yna byddai'n cael atebion i bryderon. Dywedodd ei fod dod oddi ar Facebook.</p> <p>Ffactorau Gwaethygol</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos wedi ystyried y ffactorau gwaethygol canlynol: -</p> <p>Roedd gan yr Ymatebydd brofiad hir o lywodraeth leol a dylai fod yn gyfarwydd ag Egwyddorion Nolan ac yn gwybod beth yw disgwyliadau'r Cod.</p> <p>Roedd wedi ceisio beio eraill yn annheg am weithredoedd yr Ymatebydd ei hun, yn bennaf y Cynghorydd L ond hefyd eraill gan gynnwys un o swyddogion Cyngor Gwynedd a Chlerc y Cyngor Tref.</p> <p>Roedd yr Ymatebydd yn dangos patrwm mynych o ymddygiad a oedd yn dangos ei fod yn methu â chadw at y Cod dro ar ôl tro.</p> <p>Nid oedd wedi gweithredu'n onest yn ystod yr ymchwiliad, er enghraifft, roedd wedi anfon cwyn ffurfiol at yr Ombwdsmon am y Cynghorydd L, gan roi rhifau cyfeirnod troseddau'r heddlu nad oeddent yn ymwneud â'r Cynghorydd L.</p>



Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>mynych i nifer o wahanol bleidiau yn gwneud i'r Cynghorydd L deimlo ei fod yn cael ei danseilio a'i fygwth.</p> <p>Gwnaeth yr Ymatebydd gwynion blinderus, maleisus neu wamal am wahanol asiantaethau a gwnaeth ddwy gŵyn anwir a hollol ffug bod y Cynghorydd L wedi torri'r Cod Ymddygiad i swyddog Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.</p> <p>Adroddodd yr Ymatebydd hefyd am achos o aflonyddu yn erbyn y Cynghorydd L i Heddlu Gogledd Cymru, er nad oedd am wneud cwyn ffurfiol.</p> <p>Mae'n ymddangos mai cwynion oedd y rhain i ddial am y cwynion a wnaed amdano.</p> <p>Mae'r Ymatebydd wedi gwrthod darparu'r dystiolaeth yr honnodd ei bod wedi'i chael i gefnogi'r cwynion hyn ar ddau achlysur.</p> <p>Roedd y cwynion yn erbyn y Cynghorydd L yn ddi-sail ac felly ymddengys eu bod yn flinderus ac yn faleisus.</p> <p>4.5 Manylion Honiad 5: Methiant i gydweithredu ag ymchwiliad yr Ombwdsmon</p>	<p>ddywedwyd ganddo, sef i gael gwared ar y Cynghorydd L. Canfu felly fod achos prima facie o dorri Paragraff 6(1)(d) o'r Cod.</p> <p>O ran Paragraff 7(a) o'r Cod, roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn mai'r un corff o dystiolaeth a arweiniodd at ganfyddiad o dorri 7(a) mewn perthynas â Honiad 4 a Honiad 1 ac, o dan yr amgylchiadau, nid oedd o'r farn bod angen ailystyried hyn.</p> <p>Penderfyniad mewn perthynas â Honiad 5</p>	<p>Er iddo fynegi ei fod yn edifar, roedd yn ymddangos nad oedd yr Ymatebydd yn deall nac yn derbyn yn llawn y yn sgil camymddwyn.</p> <p>Gwrthododd yr Ymatebydd dderbyn y ffeithiau, er gwaethaf tystiolaeth glir i'r gwrthwyneb mewn perthynas â'r mater presgripsiynau.</p> <p>Erthygl 10 Ystyriaethau ECHR Cydnabu'r Tribiwnlys Achos fod y gosb o atal dros dro yn cynnwys prima facie o Erthygl 10 gan y gellid ystyried bod y canfyddiad yn cyfyngu ar hawl yr Ymatebydd i ryddid mynegiant.</p> <p>Fodd bynnag, roedd o'r farn bod hon yn gosb a ragnodir yn ôl y gyfraith a bod angen iddi fod o hyd a oedd yn gymesur o dan yr holl amgylchiadau, o gofio budd y cyhoedd a'r angen i gynnal cyfraith a chyfiawnder a diogelu enw da a hawliau pobl eraill mewn cymdeithas ddemocrataidd.</p> <p>Cydnabu'r Tribiwnlys Achos y byddai atal dros dro yn effeithio ar Hawliau Erthygl 10 yr Ymatebydd. Daeth i'r casgliad, fodd bynnag, mai atal dros dro am naw mis oedd yr isafswm angenrheidiol i gydnabod natur ddifrifol achosion yr Ymatebydd o dorri'r Cod.</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>Crynowyd yr Honiad gan yr Ombwdsmon fel a ganlyn; "wedi methu'n fwriadol ag ymwneud â'm hymchwiliad mewn ymgais i osgoi'r broses" a chyfeiriwyd at y Paragraff canlynol o'r Cod; -</p> <p>Paragraff 6(2); "Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan eich awdurdod Paragraff 6(2); " Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a gynhaliwyd yn unol â'u priod bwerau statudol".</p>	<p>Roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn bod yr Ymatebydd wedi methu'n llwyr â chydymffurfio â cheisiadau rhesymol a phriodol yr Ombwdsmon wrth geisio cwblhau proses ymchwilio deg. Methodd â chydweithredu ag ymchwilydd yr Ombwdsmon a oedd yn gweithredu yn unol â phwerau statudol yr Ombwdsmon. Roedd wedi dychwelyd ffeil dystiolaeth yr Ombwdsmon a, gan fod disgwyl i Gynghorydd ystyried ac ymateb i ymchwiliad yr Ombwdsmon, yn seiliedig ar y wybodaeth yn y ffeil, roedd hyn yn dangos methiant neu amharodrydd i ymgysylltu â phroses hanfodol wrth gynnal y Cod.</p> <p>Gan fod yr Ymatebydd wedi gallu gohebu'n helaeth â'r Ombwdsmon yn ogystal ag unigolion a chyrrff eraill, er nad oedd ffocws clir, roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn y gallai ac y dylai'r Ymatebydd fod wedi cydweithredu ac ymateb yn llawn ac yn briodol i ymchwiliad yr Ombwdsmon. Roedd wedi cael sawl cyfle i roi tystiolaeth a sylwadau ystyrion i'r Ombwdsmon. Roedd hefyd wedi cael cyfleoedd i ddarparu tystiolaeth benodol nad oedd yn gallu ymgysylltu am resymau meddygol â phroses benodol ymchwiliad Ombwdsmon nac i</p>	<p>Roedd angen y gosb yn yr achos hwn i gynnal safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus, a hefyd i ddiogelu hawliau ac enw da eraill rhag honiadau di-sail ac annheg.</p> <p>Daeth Y Tribiwnlys Achos i'r casgliad drwy benderfyniad unfrydol y dylid atal y Cynghorydd Owen rhag gweithredu fel aelod o Gyngor Tref Frenhinol Caernarfon a Chyngor Gwynedd am cyfnod o naw mis neu, os yw'n fyrrach, gweddill ei gyfnod yn y swydd, o 21 Rhagfyr 2021.</p> <p><u>Pwynt Dysgu</u> Mae'r achos hwn yn dangos sut mae'r tribiwnlys yn gwahaniaethu rhwng gweithredoedd 'swyddogol' ac 'answyddogol'. Roedd yr ymatebydd wedi osgoi cosb fwy llym gan fod y Tribiwnlys wedi penderfynu nad oedd y cynghorydd, mewn rhai achosion, yn gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel cynghorydd ond fel aelod o'r cyhoedd.</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
		<p>geisio cymorth ffrind neu benodi cynrychiolydd cyfreithiol neu gynrychiolydd arall i gynorthwyo. Fodd bynnag, ni chafwyd unrhyw dystiolaeth o unrhyw gyflwr iechyd sylweddol a oedd yn ei atal rhag ymgysylltu ag ymchwiliad yr Ombwdsmon.</p> <p>Roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn ei bod yn ymddangos bod gwahanol ymdrechion yr Ymatebydd i osgoi'r broses wedi'u cynllunio i ohirio neu ddrysu'r broses ac i ddadwneud yr honiadau. Roedd yr amharodrydd i ymateb i gwestiynau, ond i'r gwrthwyneb i ymateb yn faith ac yn ormesol am faterion eraill, yn golygu bod yr Ymatebydd wedi mynd ati'n fwriadol i beidio ag ymgysylltu â'r broses statudol i ymchwilio i gwynion yn ei erbyn.</p> <p>Roedd Y Tribiwnlys Achos hefyd o'r farn nad oedd yr Ymatebydd wedi ymateb i addasiadau rhesymol a wnaed gan yr Ombwdsmon mewn perthynas â'r ymchwiliad, gan gynnwys ymgysylltu drwy gynrychiolydd, er gwaethaf cael cymorth proffesiynol gan eiriolwr, a chael cyfle i ymateb i gwestiynau ysgrifenedig yn hytrach na chymryd rhan mewn cyfweiliad ffurfiol. Nid oedd y Tribiwnlys Achos yn amau</p>	

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
		<p>bod yr Ymatebydd yn teimlo bod y broses ymchwilio yn peri straen, ond parhaodd i weithredu fel Aelod ward ar y Cyngor Tref ac ar Gyngor Gwynedd ac roedd yn derbyn cefnogaeth. Roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn ei fod wedi mynd allan o'i ffordd i darfu ar y broses statudol ac osgoi'r broses honno.</p> <p>O dan yr amgylchiadau, penderfyniad unfrydol y Tribiwnlys Achos oedd bod yr Ymatebydd wedi torri Paragraff 6(2) o'r Cod. Roedd o'r farn nad oedd Erthygl 10 ECHR yn berthnasol yng nghyd-destun gwrthod cydweithredu â phrosesau ac ymateb i gwestiynau. Hyd yn oed pe bai'n berthnasol a gellid ystyried bod y methiant i gydymffurfio â cheisiadau rhesymol gan yr Ombwdsmon, ynddo'i hun, yn fynegiant gwleidyddol, roedd y Tribiwnlys Achos o'r farn bod ymddygiad yr Ymatebydd tuag at ymchwiliad yr Ombwdsmon a'r Swyddog Ymchwilio mor resynus fel y dylai Erthygl 10(2) fod yn gymwys. Roedd o'r farn bod angen defnyddio'r Cod i ddiogelu a chynnal y gyfraith ac enw da a hawliau pobl eraill.</p>	
Y Cyngorydd Perry Morgan Cyngor Cymuned	Bod yr Ymatebydd wedi gwawdio'r Cyngorydd Lucas sydd â nam ar ei glyw a bod Ymatebydd yn ymwybodol o'r	Ar sail y canfyddiadau ffeithiol, canfu'r Tribiwnlys Achos drwy benderfyniad unfrydol fod methiant i gydymffurfio â	Cosb  Ystyriodd y Tribiwnlys Achos holl ffeithiau'r achos a rhoddodd ystyriaeth

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
<p>Abertyleri a Llanhilledd Torri paragraffau 4(a), 4(b), 4(c), 6(1)(a), a 6(2) o God Ymddygiad y Cyngor.</p> <p>APW/005/2021-022/CT</p>	<p>nam hwnnw, yn ystod cyfarfod y cyngor ar 30 Hydref 2019.</p> <p>Honnwyd bod yr Ymatebydd wedi dweud "Mi alla i ddweud beth fynna i amdani, all hi ddim fy nghlywed beth bynnag" ac "dylai fod cyfraith yn erbyn cael menyw fyddar anabl yma, pa fudd ydi hi?"</p> <p>Bod yr Ymatebydd wedi gwneud sylwadau gwahaniaethol yn gwawdio'r Cynghorydd Lucas yn syth ar ôl cyfarfod y Cyngor ar 30 Hydref 2019 a'i fod wedi gwneud y sylwadau canlynol: "beth ydach chi am wneud? Os ydw i eisiau siarad amdano chi, fe wna i, wnewch chi ddim clywed".</p> <p>Bod ymddygiad yr Ymatebydd yn ystod cyfarfodydd y cyngor, yn benodol, siarad ar draws pobl eraill a sgwrsio â'r Cynghorydd White yn ymgais fwriadol i achosi anhawster i'r Cynghorydd Lucas Bod yr Ymatebydd wedi peidio â defnyddio system meicroffonau'r Cyngor mewn ymgais fwriadol i achosi anhawster i'r Cynghorydd Lucas a bod yr Ymatebydd wedi rhoi ei law dros ei geg wrth siarad mewn ymgais fwriadol i achosi</p>	<p>chod ymddygiad yr awdurdod fel a ganlyn:</p> <p>Mae paragraff 4(a) o'r Cod yn nodi bod yn rhaid i chi gyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;</p> <p>Mae paragraff 4(b) o'r Cod yn nodi bod yn rhaid i chi ddangos parch tuag at eraill ac ystyriaeth ohonynt;</p> <p>Mae paragraff 4(c) o'r Cod yn nodi na ddylech chi fwlio nac aflonyddu ar neb.</p> <p>Mae paragraff 6(1)(a) o'r Cod yn nodi na ddylech chi ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod.</p> <p>Mae paragraff 6 (2) o'r Cod yn nodi bod yn rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.</p>	<p>ofalus i'r Ganllaw Gosbau ac Egwyddorion Pwyllgor Nolan ar gyfer Bywyd Cyhoeddus.</p> <p>Defnyddiodd y tribiwnlys y dull pum cam fel y'i nodir ym mharagraff 33 o'r Ganllaw Gosbau a daeth i'r casgliad bod yr achosion o dorri'r rheolau yn ddifrifol a bod eu canlyniadau i'r Cynghorydd Lucas yn benodol yn ddifrifol. Fodd bynnag, roedd yn amlwg o'r dystiolaeth fod ymddygiad yr Ymatebydd yn arwain at ganlyniadau i eraill hefyd. Roedd yr achosion o dorri'r rheolau yn ymwneud â sylwadau a wnaed ar sail nam ar glyw'r Cynghorydd Lucas.</p> <p>Ystyriodd y tribiwnlys yn ofalus a oedd anghymhwys o'r Cynghorydd yn briodol ond daeth i'r casgliad mai atal dros dro oedd y math o sancsiwn, ar y cyfan, a oedd yn briodol yn yr achos hwn.</p> <p>Ystyriodd y tribiwnlys nifer a natur yr achosion o dorri amodau, a'r ffactorau lliniarol a gwaethgol fel y'u nodir ym mharagraff 42 o'r Ganllaw Gosbau.</p> <p>Atgoffodd y tribiwnlys ei hun, yn unol â pharagraff 44 o'r Ganllaw Gosbau, mai prif ddiben y gyfundrefn gosbau yw cynnal y safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus a chynnal hyder mewn democratiaeth leol. Ystyriodd y tribiwnlys</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>anhawster i'r Cynghorydd Lucas a oedd yn dibynnu'n rhannol ar ddarllen gwefusau.</p> <p>Bod yr Ymatebydd wedi methu'n fwriadol ag ymgysylltu ag ymchwiliad yr Ombwdsmon.</p>	<p>Y canfyddiadau ffeithiol yw bod yr Ymatebydd wedi gwawdio'r Cynghorydd Lucas yn ystod cyfarfod y Cyngor ar 30 Hydref 2019 ac mae gwneud y sylwadau yn y maes parcio yn union ar ôl y cyfarfod hwnnw yn gyfystyr ag achos o dorri 4(a) a (b a 6(1) (a). Roedd y sylwadau'n amlwg yn amharchus ac yn anystyriol ac yn gysylltiedig ag anabledd y Cynghorydd Lucas. Mae'r canfyddiadau hyn gyda'i gilydd yn gyfystyr ag achosion o dorri 4 (c).</p> <p>Mae Canllawiau'r Ombwdsmon ar y Cod Ymddygiad ar gyfer aelod o awdurdodau lleol yng Nghymru yn gwahodd cynghorwyr i ystyried eu hymddygiad eu hunain o safbwynt y person arall ac yn disgrifio aflonyddu fel ymddygiad cyson sy'n peri gofid neu'n cythruddo pobl ac y gall y bwlio fod ar ffurf ymddygiad sarhaus, bygythiol, maleisus, difenwol neu fychanol.</p> <p>"Mae ymddygiad o fwlio yn ceisio tanseilio unigolyn neu grŵp o unigolion, yn niweidiol i'w hyder a'u gallu a gall effeithio'n andwyol ar eu hiechyd." Roedd y Cynghorydd Lucas wedi cynhyrfu ac yn teimlo'n ei bod wedi cael ei bychanu gan y ffordd yr</p>	<p>y gosb a ddewiswyd ganddo yn erbyn penderfyniadau blaenorol PDC.</p> <p>Derbyniodd y Tribiwnlys y sylwadau a wnaed ar ran yr Ombwdsmon am y ffactorau gwaethgol a'r ffaith bod yr Ymgeisydd yn gwadu'r ymddygiad a'r ffeithiau yn barhaus. Yn y gwrandawriad gofynnodd yr Ymatebydd i newid ei ddatganiad a lofnodwyd ar 20 Awst 2021 ac awgrymu, wrth wadu'r ffeithiau, fod tystion wedi camgymryd y dyddiad 30 Hydref 2019 yr oedd wedi cytuno'n flaenorol oedd yn gywir.</p> <p>Roedd diffyg hygredded i'r ymdrechion hyn. Er bod Mrs Oakley wedi cyfeirio at hanes yr Ymatebydd o wasanaeth da, yn wir, ar ôl llofnodi ei ddatganiad o swydd ar 8 Mai 2017, roedd ei brofiad fel cynghorydd am dros ddwy flynedd ar adeg y digwyddiadau hyn yn gwneud ei ymddygiad yn ffactor gwaethgol.</p> <p>Daeth y Tribiwnlys Achos i'r casgliad drwy benderfyniad unfrydol y dylid atal y Cynghorydd Morgan rhag gweithredu fel aelod o Gyngor Cymuned Abertyleri a Llanhilledd am gyfnod o 10 mis neu, os yw'n fyrrach, gweddill ei gyfnod yn y swydd, o 20 Ionawr 2022 ymlaen.</p> <p>Argymhellion y Tribiwnlys Achos</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
		<p>oedd wedi ei thrin. Mae'r sylwadau a wnaed amdani gan yr Ymatebydd yn gyfystyr â bwlio ac aflonyddu. Nid oedd y sylwadau am nam ar glyw'r Cynghorydd Lucas yn sylw gwleidyddol ond roeddent yn sylwadau sarhaus ac annymunol na fyddai'n deilwng o amddiffyniad ychwanegol o dan erthygl 10.</p> <p>Roedd y sylwadau a wnaed gan yr Ymatebydd ar ôl y cyfarfod ar 30 Hydref 2019 yng nghyd-destun ei waith fel Cynghorydd. Roedd y sgwrs yn y maes parcio y tu allan i siambr y cyngor yn union ar ôl cyfarfod y cyngor ac roedd cynnwys y sgwrs yn ymwneud â materion yn codi o gyfarfod y cyngor ac aelodaeth o'r cyngor. Roedd ymddwyn yn y ffordd a wnaeth a defnyddio'r geiriau a wnaeth, yn dwyn anfri ar swydd yr Ymatebydd fel cynghorydd.</p> <p>Roedd yr Ymatebydd yn gallu ymgysylltu ag ymchwiliad yr Ombwdsmon ac roedd yn gallu bod yn bresennol mewn cyfweiliad ar-lein ym mis Rhagfyr 2020. Er bod y Tribiwnlys yn derbyn bod yr Ymatebydd yn dioddef o'r cyflwr y clywyd tystiolaeth amdano ar gamera, ac y byddai'n debygol na fyddai'n gallu delio â</p>	<p>Mae'r Tribiwnlys Achos yn gwneud yr argymhellion canlynol i'r awdurdod; Bod y Cynghorydd Morgan yn ymgymryd â hyfforddiant pellach ar y Cod Ymddygiad.</p> <p>Bod y Cynghorydd Morgan yn ymgymryd â hyfforddiant Cydraddoldeb ac Amrywiaeth.</p> <p><u>Pwynt Dysgu</u></p> <p>Ym mhob un o'r achosion hyn, ystyriodd y tribiwnlys egwyddorion Nolan. Er mai'r rhain yw sail y drefn safonau, nid ydynt yn rhan o'r Cod Ymddygiad ac felly nid yw torri'r egwyddorion ynddo'i hun yn gyfystyr â thorri'r Cod.</p> <p>Fodd bynnag, mae'n amlwg bod yr egwyddorion yn dylanwadu ar y tribiwnlys i raddau helaeth.</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
		<p>materion ambell ddiwrnod oherwydd hyn. Nid oedd gan y Tribiwnlys dystiolaeth o'i flaen y gallai seilio ei gasgliad arni, yn ôl pwysau tebygolrwydd, fod y salwch yn golygu bod yr Ymatebydd methu ag ymgysylltu â cheisiadau rhesymol gan yr Ombwdsmon, a chydymffurfio â nhw, yn ystod y cyfnod ymchwilio. Roedd yr Ymatebydd yn gallu anfon gohebiaeth ddadansoddol fanwl ym mis Mawrth 2020, i ohebiaeth drwy e-bost ym mis Rhagfyr 2020 ac i fynychu cyfarfodydd amrywiol y cyngor wyneb yn wyneb ac ar-lein. Roedd yr Ombwdsmon wedi gwneud addasiadau rhesymol drwy anfon yr holiadur cyfweliad ysgrifenedig. Felly, roedd yn torri amod 6(2).</p>	
<p>Y Cyngorydd Jonathon Bishop</p> <p>Cyngor Cymuned Ffynnon Taf a Nantgarw</p> <p><b>Natur yr honiad:</b></p> <p>Torri paragraffau</p>	<p>Defnyddiodd yr Ymatebydd iaith mewn gohebiaeth, i Glerc y Cyngor ar 25 Medi a 31 Rhagfyr 2019 a 21 Ionawr a 3 Chwefror 2020, a'r Cadeirydd, y Cyngorydd Fowler, ar 11 Medi 2019, oedd yn dangos diffyg parch a/neu ystyriaeth i'r derbynwyr ac, yn achos Mrs Williams, roedd yn gyfystyr â bwlio ac aflonyddu;</p>	<p>Ystyriodd y Tribiwnlys Achos holl ffeithiau'r achos a'r Ganllaw Gosbau a gyhoeddwyd gan Lywydd Panel Dyfarnu Cymru o dan adran 75 (10) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.</p> <p>Ystyriodd hefyd Egwyddorion Pwyllgor Nolan ar gyfer Bywyd Cyhoeddus y deilliodd egwyddorion craidd Cynulliad Cenedlaethol Cymru ohonynt. Roedd yr egwyddorion hynny'n gosod safonau ymddygiad a ddisgwyliid gan gynghorwyr yn sefyllfa'r Ymatebydd ac</p>	<p>O ran y gosb gyffredinol a oedd yn briodol o dan yr amgylchiadau, roedd y Tribiwnlys o'r farn mai'r opsiwn o anghymhwysu oedd fwyaf perthnasol. Roedd y Tribiwnlys wedi dechrau drwy ystyried a allai beidio â chymryd unrhyw gamau na gosod ataliad rhannol ond, yn achos y cyntaf, roedd o'r farn bod yr ymddygiad wedi bod yn rhy ddifrifol ac, yn achos yr olaf, nid oedd unrhyw agwedd benodol ar ymddygiad yr Ymatebydd a oedd yn gwneud ataliad rhannol yn briodol.</p>



Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
<p>4(b), 4(c), 6(1)(a), 7(a) a 9(a) o God Ymddygiad y Cyngor.</p> <p>APW/001/2021-022/CT</p>	<p>Cyflwynodd yr Ymatebydd hawliadau treuliau am gefnogaeth a phresenoldeb Mr Edwards yng nghyfarfodydd y Cyngor ar 30 Hydref a 27 Tachwedd 2019.</p> <p>Honnwyd na thalwyd costau o'r fath i Mr Edwards erioed, bod yr Ymatebydd wedi rhoi tystiolaeth ffug mewn perthynas â hawliadau o'r fath ac na chawsant eu gwneud yn unol â'r canllawiau a'r egwyddorion perthnasol.</p> <p>At hynny, nododd yr Ymatebydd awydd i adennill taliad ar ran ei dad am gymorth a ddarparodd mewn cyfarfod arall ac mae'n debyg ei fod wedi darparu gwybodaeth ffug am berthynas ei dad â chwmni yr oedd yn ymwneud ag ef. Yn yr achosion hynny, honnwyd ei fod wedi methu â gweithredu'n onest;</p> <p>Yn dilyn cyfweiliad Mr Edwards gan yr Ombwdsmon ar 28 Chwefror 2020, anfonwyd datganiad tyst ato i'w gymeradwyo B. Mewn llythyr dyddiedig 2 Mawrth 2020 gan Mr Edwards ac a lofnodwyd ganddo, mae'n debyg, roedd yn</p>	<p>a oedd yn cynnwys gonestrwydd, uniondeb, parch a bod yn agored, yr oedd pob un ohonynt wedi'u dwyn i sylw yma.</p> <p>Yn gyntaf, bu'n rhaid i'r Tribiwnlys Achos asesu difrifoldeb yr achosion o dorri amodau a'u canlyniadau. Roedd o'r farn bod ymddygiad yr Ymatebydd ar 11 Medi 2019 tuag at y Cynghorydd Fowler a, thros gyfnod hirach, i Mrs Williams wedi dangos diffyg parch ac wedi bod yn annerbyniol.</p> <p>Roedd yn amlwg bod hyn wedi achosi gofid arbennig i Mrs Williams, yn dilyn dros ddeugain mlynedd o weithio mewn llywodraeth leol.</p> <p>Mewn perthynas â'r materion treuliau fel y nodwyd uchod, wrth orffen roedd sylwadau'r Ymatebydd yn awgrymu ei fod yn ymwybodol fod yr hyn a hawliwyd ar ran Mr Edwards wedi bod yn fwy na'r hyn oedd yn ddyledus iddo. Beth bynnag fo'r defnydd a fwriedid o'r 'gwarged' y byddai CCMG CIC wedi'i sicrhau pe bai'r hawliadau wedi'u talu, y sylwadau oedd y cyfaddefiad cliraf eto nad oedd yr hawliadau wedi'u cyfyngu i'r hyn oedd yn ddyledus i Mr Edwards.</p>	<p>O ran atal dros dro yn gyffredinol, gadawodd y diffyg edifeirwch a/neu ddealltwriaeth ymddangosiadol o'i gamweddau ymdeimlad o bryder i'r Tribiwnlys mewn perthynas ag ymddygiad yr Ymatebydd yn y dyfodol. At hynny, o ganlyniad i adran 76 (5) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol, byddai unrhyw waharddiad wedi'i gyfyngu i 4 Mai 2022, y dyddiad y byddai cyfnod swydd yr Ymatebydd yn dod i ben, ac roedd y Tribiwnlys o'r farn na fyddai wedi adlewyrchu natur y camweddau yn ddigonol.</p> <p>Yna, ystyriodd y Tribiwnlys nodweddion lliniarol a gwaethgol ac, yn benodol, y materion hynny a nodir ym mharagraff 42 o Ganllaw Gosbau'r Llywydd.</p> <p>Hysbyswyd y Tribiwnlys nad oedd gan yr Ymatebydd unrhyw hanes blaenorol o gamymddwyn gyda'r Ombwdsmon na'r Swyddog Monitro perthnasol.</p> <p>O ran ffactorau lliniarol yr Ymatebydd mewn perthynas â'r gŵyn ynghylch yr e-byst at y Cynghorydd Fowler, nododd y Tribiwnlys ddau fater yn benodol; yn gyntaf, y bu rhywfaint o dderbyn camweddau ar y dechrau. Yn anffodus, fodd bynnag, roedd yn ymddangos bod yr</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	<p>gwrthwynebu'r datganiad tyst drafft. Honnodd yr Ombwdsmon fod yr Ymatebydd mewn gwirionedd wedi ysgrifennu'r llythyr, mater y gwrthododd ei egluro pan gafodd ei gyfweld. Honnwyd ei fod felly wedi ceisio ymyrryd â chwrs yr ymchwiliad.</p>	<p>Yn olaf, mewn perthynas â'r llythyr a ysgrifennwyd yn ôl yr honiad gan Mr Edwards, roedd y panel o'r farn bod hynny wedi bod yn fater difrifol.</p>	<p>edifeirwch hwnnw wedi diflannu erbyn adeg y gwrandawriad, wrth iddo honni'n barhaus na fyddai'r geiriau a ddefnyddiwyd wedi peri gofid i'r Cynghorydd.</p> <p>Serch hynny, roedd wedi mynychu hyfforddiant pellach ar y Cod.</p> <p>Yn ail, roedd y dystiolaeth feddygol mewn perthynas â'i anabledd yr oedd yn rhaid ei hystyried ac, yn benodol, y materion y dywedwyd oedd wedi cyfrannu at yr hyn a ddisgrifiodd fel 'achos o dorri lawr'; yn dilyn asesiadau ym mis Ebrill a mis Mehefin 2020 a'r cyfeiriad penodol at 'dorri lawr' pan fyddai wedi'i lethu.</p> <p>Roedd y rheini'n ffactorau lliniarol pwysig ac roedd y tribiwnlys yn cydnabod bod arddull a chynnwys yr e-byst hynny at y Cynghorydd Fowler wedi bod yn wahanol iawn i gannoedd o rai eraill a anfonwyd ganddo.</p> <p>Anogwyd y tribiwnlys gan effaith newid meddyginiaeth yr Ymatebydd ac roedd yn falch o glywed am ei berthynas bresennol â'r Awdurdod a'i gydweithwyr yng Nghyngor Plwyf Cam. Serch hynny, roedd yr Ymatebydd wedi bod yn gynghorydd, am gyfnodau, ers 2003 ac roedd yr e-byst wedi bod yn annerbyniol.</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			<p>Roedd y tribiwnlys yn pryderu ynghylch ailadrodd yr ymddygiad o ystyried diffyg unrhyw ddealltwriaeth glir neu dderbyn ei gamweddau.</p> <p>Ni ellid bod wedi dweud, fodd bynnag, fod y gyfres o negeseuon e-bost a oedd wedi'u hysgrifennu at Mrs Williams wedi deillio o'r un 'gwylltineb' byrbwyll. Roedd yr Ymatebydd wedi cychwyn ar ymgyrch i ddiffrio ac enllibio ac, er y gallai ei gyflwr fod wedi'i atal rhag gwerthfawrogi effaith ei ymddygiad ar rywun yn swydd Mrs Williams, roedd y Tribiwnlys yn pryderu y gallai ei ddiffyg edifeirwch neu ei ymwybyddiaeth arwain at ailadrodd yr un ymddygiad neu ymddygiad tebyg.</p> <p>Roedd y Tribiwnlys o'r farn bod diffyg hyfforddiant yr Ymatebydd mewn perthynas â pharagraff 4 (c) o'r Cod yn bwynt gwael. Nid oeddent o'r farn y dylai cynghorydd, a oedd fel arall wedi'i rwymo gan y Cod ac yn ymwybodol ohono, fod wedi bod angen hyfforddiant ffurfiol er mwyn ei atal rhag ymddwyn mewn ffordd a oedd yn gyfystyr â bwlio neu aflonyddu.</p> <p>Nid oedd y dystiolaeth feddygol ychwaith yn esbonio nac yn cyfiawnhau camwedd yr Ymatebydd mewn perthynas â'r materion treuliau a/neu ei ymwneud â chyfansoddiad llythyr Mr Edwards. Roedd</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			<p>y materion hyn yn ddifrifol a byddai wedi bod angen gofal, cyn-fyfyrio yn ogystal â bwriad i gamarwain. Nid oedd unrhyw beth yn y dystiolaeth feddygol i awgrymu bod nodweddion o'r fath yn nodwedd o'i anabledd.</p> <p>Ystyriodd y Tribiwnlys Achos a ddylid addasu'r gosb a sut i'w haddasu er mwyn cael effaith ataliol briodol a chynnal hyder y cyhoedd yn y safonau a ddisgwylir mewn bywyd cyhoeddus. Daeth i'r casgliad drwy benderfyniad unfrydol y dylai'r Cynghorydd Bishop gael ei anghymhwysu am 12 mis rhag bod neu ddod yn aelod o'r Awdurdod neu unrhyw awdurdod perthnasol arall o fewn ystyr Deddf Llywodraeth Leol 2000.</p> <p><u>Pwynt Dysgu</u></p> <p>Ym mhob un o'r achosion hyn, ystyriodd y tribiwnlys egwyddorion Nolan. Er mai'r rhain yw sail y drefn safonau, nid ydynt yn rhan o'r Cod Ymddygiad ac felly nid yw torri'r egwyddorion ynddo'i hun yn gyfystyr â thorri'r Cod.</p> <p>Fodd bynnag, mae'n amlwg bod yr egwyddorion yn dylanwadu ar y tribiwnlys i raddau helaeth.</p> <p>Y man cychwyn yma oedd anghymhwysu.</p> <p>Fodd bynnag, efallai y bydd aelodau'n teimlo, o ystyried yr iaith a ddefnyddiwyd</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			a'r anonestrwydd ymddangosiadol, fod y gosb yn drugarog.
<p>Y Cynghorydd Gareth Baines</p> <p>Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam</p> <p><b>Natur yr honiad:</b> Torri paragraffau 4(b), 4(c) a 7(a) o God Ymddygiad y Cyngor.</p> <p>APW/003/2021-022/AT</p>	<p>Yr honiadau oedd bod y Cynghorydd Baines wedi torri Cod Ymddygiad Cyngor Tref y Waun drwy anfon e-bost ar 1 Tachwedd 2019 at gyflogwr yr achwynydd Mrs Rachel Allen gan geisio pardduo ei henw yn ei gweithle a gwneud iddi deimlo dan fygythiad ac yn agored i niwed. Anfonwyd yr e-bost o gyfrif personol y Cynghorydd Baines ond fe'i llofnodwyd "Y Cynghorydd Gareth Baines". Athro yw'r achwynydd. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn bod yr e-bost hwn yn weithred o ddial (oherwydd bod Mrs Allen wedi gwneud cwyn am y Cynghorydd Baines i'r Ombwdsmon), gyda'r nod o achosi anhawster i'r achwynydd yn ei gweithle. Hefyd, anfonodd y Cynghorydd Baines gopi o'r e-bost hwn at Gyngor y Gweithlu Addysg, y rheoleiddiwr annibynnol ar gyfer y gweithlu addysg yng Nghymru, a ystyriwyd gan yr Ombwdsmon fel ymgais i achosi anfantais i'r achwynydd yn ei gweithle.</p>	<p>Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad, ar ôl ymchwiliad a oedd yn cynnwys cyfweild â'r Apelydd ar 27 Gorffennaf 2020, ac ystyried sylwadau a chyflwyniadau ysgrifenedig yr Apelydd, fod ymddygiad yr Apelydd yn awgrymu torri paragraffau canlynol y Cod Ymddygiad;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rhaid i chi 4(b) ddangos parch ac ystyriaeth o eraill</li> <li>• Rhaid i chi 4(c) beidio â bwlio nac aflonyddu ar neb:</li> <li>• Rhaid i chi beidio â defnyddio ymddygiad bwlio nac aflonyddu ar unrhyw berson:</li> <li>• Rhaid i chi – 7(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;</li> </ul> <p>Cadarnhaodd yr Apelydd, yn ysgrifenedig cyn gwrandawriad y Pwyllgor Safonau ar 22 Mehefin 2021, ac mewn sylwadau llafar yn y gwrandawriad hwnnw, nad oedd yn anghytuno â'r ffeithiau yn adroddiad yr Ombwdsmon. Yna, ystyriodd y Pwyllgor y dystiolaeth a chlywodd sylwadau gan gynrychiolydd yr</p>	<p>Mae'r tribiwnlys o'r farn mai'r man cychwyn ar gyfer hyd yr ataliad dros dro ar gyfer achosion a dderbynnir o dorri'r Cod a ganfuwyd gan y Pwyllgor Safonau yn yr achos hwn fyddai 3 mis, y dylid wedyn ychwanegu'r ffactorau lliniarol a gwaethyngol.</p> <p>Wrth ymgymryd â'r ymarfer hwnnw, a nodi'r ffactorau lliniarol yn yr achos hwn, yn enwedig y cydweithrediad llawn â'r Ombwdsmon a'r Pwyllgor, hanes dilychwin yr Apelydd hyd yma, ei fod wedi dweud ei fod yn edifar a nodi bod yr achosion o dorri'r rheolau wedi deillio o un e-bost na chafodd ei ddilyn ymhellach, mae'r tribiwnlys yn argymhell bod atal am ddau fis yn briodol o dan amgylchiadau penodol yr achos hwn.</p> <p>Mae'r Tribiwnlys Apêl yn derbyn, fel y cyflwynodd cynrychiolydd yr Ombwdsmon, mai mater i'r Pwyllgor Safonau lleol yw cosb mewn maes benodol ac nad ydynt yn gorfod dilyn awdurdodau cyfagos. Yn yr achos hwn, roedd gan y Pwyllgor hawl i ystyried tri mis fel cyfnod rhesymol ar gyfer atal dros dro.</p>

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
		<p>Ombwdsmon a gan yr Apelydd ynghylch a fu methiant i ddilyn y Cod Ymddygiad ar y ffeithiau. Daeth y Pwyllgor Safonau i'r casgliad y torrwyd paragraffau 4(b), 4(c) a 7(a) o'r Cod a gosododd y cosbau canlynol</p> <p>Bod yr Apelydd yn cael ei atal fel Cynghorydd Cymuned o Gyngor Tref y Waun am gyfnod o dri mis.</p> <p>Y dylai'r Apelydd ymgymryd â hyfforddiant Cod Ymddygiad cyn gynted â phosibl.</p> <p>Y dylai'r Apelydd anfon llythyr o ymddiheuriad ysgrifenedig am yr achosion o dorri'r rheolau, at yr Achwynydd ac at Gadeirydd Cyngor Tref y Waun.</p>	<p>Yn dilyn y dull gweithredu yn y Ganllaw Gosbau, a nodi diben y gyfundrefn gosbi, i sicrhau effaith ataliol briodol ar yr unigolyn ac aelodaeth ehangach y Cyngor, ac i gynnal hyder y cyhoedd yn y safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus ac mewn democratiaeth leol, mae'r tribiwnlys yn argymhell atal dros dro am 2 fis.</p> <p>Yn unol â hynny, penderfynodd y Tribiwnlys Apêl drwy benderfyniad unfrydol i gymeradwyo penderfyniad y Pwyllgor Safonau y dylai fod yn ofynnol i'r Cynghorydd Baines ymgymryd â hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad cyn gynted â phosibl ac y dylai anfon llythyr o ymddiheuriad am dorri'r Cod at yr achwynydd ac at Gadeirydd Cyngor Tref y Waun.</p> <p>Penderfynodd y Tribiwnlys Apêl drwy benderfyniad unfrydol i gyfeirio'r mater yn ôl i'r Pwyllgor Safonau gydag argymhelliad y dylid atal y Cynghorydd Baines rhag bod yn aelod neu'n aelod cyfetholedig o Gyngor Tref y Waun am gyfnod o 2 fis.</p> <p><u>Pwynt Dysgu</u></p> <p>Dywedodd y tribiwnlys mai'r man cychwyn ar gyfer atal dros dro yw 3 mis a</p>

# ATODIAD 1

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			<p>dylid ychwanegu'r ffactorau lliniarol a gwaethybol.</p> <p>Yn yr achos hwn, gallai'r ffaith bod yr ymatebydd wedi ysgrifennu at y corff llywodraethu gynnwys elfen o falais.</p> <p>Fodd bynnag, argymhellodd y tribiwnlys y dylid lleihau'r gwaharddiad i 2 fis.</p>